

ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКІ ЯКОСТІ ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У СТВОРЕННІ ВИХОВНОГО ВПЛИВУ НА ШКОЛЯРІВ

Чернігівський державний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка

Анотація. У статті показано результати дослідження на предмет оцінки школярами важливості загальнолюдських якостей вчителя фізичної культури та встановлено рейтинг запропонованих якостей з точки зору учнів. Наголошено на потенційних можливостях виховного впливу вчителя фізичної культури на школярів.

Ключові слова: вчитель фізичної культури, учень, виховний вплив, загальнолюдські якості.

Аннотация. Черняков В.В. *Общечеловеческие качества учителя физической культуры в создании воспитательного влияния на школьников.* В статье показаны результаты исследования на предмет оценивания школьниками важности общечеловеческих качеств учителя физической культуры и определен рейтинг предложенных качеств с точки зрения учеников. Указывается на потенциальные возможности воспитательного влияния учителя физической культуры на школьников.

Ключевые слова: учитель физической культуры, ученик, воспитательное влияние, общечеловеческие качества.

Annotation: Chernyakov V.V. Universal qualities of the teacher of physical culture in creation of educational influence on schoolboys. In article results of research for evaluations are shown by schoolboys of importance of universal qualities of the teacher of physical culture and the rating of the offered qualities from the point of view of pupils is certain. It is underlined potential opportunities of educational influence of the teacher of physical culture on schoolboys.

Keywords: the teacher of physical culture, the pupil, educational influence, universal qualities.

Постановка проблеми. Фізична культура – є складовою частиною загальної культури людини і суспільства в цілому. Вона спрямована на зміцнення здоров'я, розвиток фізичних, морально-вольових та інтелектуальних здібностей людини з метою гармонійного формування її особистості та розвитку активної життєдіяльності.

Вчитель за допомогою всіх форм навчальної та позакласної роботи покликаний закласти фундамент фізичної культури школяру та вказати йому оптимальні шляхи оволодіння необхідними знаннями, навичками й уміннями, методикою розвитку фізичних якостей, потрібних для зміцнення здоров'я, забезпечення здорового способу життя, активної праці, а юнакам – підготовки до служби в армії [3].

Сучасне суспільство і сучасна школа висувають підвищені вимоги до особи вчителя фізичної культури. Оскільки саме він стає вирішальною силою, яка впливає на ефективність навчально-виховного процесу з фізичного виховання в школі [4].

У значній мірі відношення учнів до фізичної культури обумовлюється відношенням їх до вчителя фізичної культури. Сучасні школярі, раніше дорослішають і фізично, раніше і гостріше відчуваючи необхідність в соціальному призначенні і соціальному утвердженні своєї особистості [2].

На жаль, у сучасній науково-педагогічній літературі недостатньо приділяється уваги питанню дослідження відношення школярів до найважливіших якостей вчителя фізичної культури. З усього цього виникає питання: яким же хочуть бачити учні вчителя фізичної культури?

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наш сучасник В.О. Сухомлинський писав: „Важко переоцінити роль особи вчителя, його духовного обличчя в пробудженні і розвитку здібностей, нахилів, талантів учнів”.

Традиційні вимоги до професійних якостей вчителя фізичного виховання та їх значення для професійної діяльності в літературних джерелах висвітлено досить повно. Але змінюються духовні, моральні, етичні й естетичні цінності сучасної молоді. Вона хоче бачити вчителя фізичного виховання таким, який би відповідав вимогам сучасного дня і в той же час служив би позитивним зразком для сучасних школярів [7].

Школяр як об'єкт виховання завжди постає педагогу як конкретна дитина, характер і поведінка якого відображають одночасно вплив трьох рівнів: онтогенезу, віку, соціального середовища. Тільки в процесі формування у вихованців цінності людської особистості можливо сформувати в нього адекватне оцінювання власної значущості, без якої неможливе його моральне удосконалення [3,8].

Позицію педагога, який працює зі школярами, можна умовно назвати „опікунською”. Вона втілюється перш за все в організації колективної діяльності і формуванні відношень в учнівському колективі. Педагогічний процес в освітній установі має бути спрямований на те, щоб словом, справою, особистим прикладом, зразком вчитель готував школярів до майбутнього життя, розвиваючи в них духовність, людяність, надію і віру в себе, в свої сили і можливості [1].

Робота виконана згідно загального плану НДР ЧДПУ ім. Т.Г. Шевченка „Дидактичне забезпечення якісного оновлення змісту освіти в системі педагогічної підготовки студентів педагогічних Вузів III-IV рівнів акредитації”.

Мета роботи: дослідити потенційні можливості виховного впливу на школярів вчителя фізичної культури на основі оцінювання учнями його загальнолюдських якостей.

Дослідження проводилося на базі загальноосвітніх шкіл м. Чернігова. Дослідженням було охоплено 750 учнів 6-10 класів загальноосвітніх шкіл.

Результати дослідження. Важко переоцінити виховний вплив вчителя на школярів у процесі педагогічної діяльності. І тим більший виховний вплив мають педагоги на своїх учнів чим більше їх особисті якості відповідають вимогам вихованців. Враховуючи вищесказане нами було проведено дослідження на предмет оцінювання учнями загальнолюдських якостей вчителя фізичної культури.

Школярам було запропоновано оцінити 15 загальнолюдських якостей, які є невід'ємною частиною професійного світогляду вчителя фізичної культури [5] і визначити ступінь їх важливості для його професійно-педагогічної діяльності. До переліку даних якостей нами було включено такі якості: ввічливість, доброзичливість, доброта, культура поведінки, любов до дітей, людяність, охайність, порядність, почуття гумору, співчутливість, справедливість, тактовність, товариськість, уважність, чесність.

У таблиці 1 показані кількісні показники відповідей школярів, котрим було запропоновано визначити важливість загальнолюдських якостей, якими повинен володіти вчитель фізичної культури. Дослідженням були охоплені по 150 учнів кожного класу.

Кількісні показники оцінки загальнолюдських якостей вчителя фізичної культури школярами

Якість	6 кл.		7 кл.		8 кл.		9 кл.		10 кл.	
	к	м	к	м	к	м	к	м	к	м
Любов до дітей -	79	1	72	4	80	1	81	3	88	3
Справедливість -	66	5	82	1	74	2	83	1	89	2
Співчутливість -	49	13	71	5	67	3	68	8	54	14
Культура поведінки -	53	11	66	8	64	5	82	2	60	11
Порядність -	55	10	64	10	63	6	63	13	69	9
Доброта -	66	6	73	3	62	7	75	4	73	7
Людяність -	52	12	50	15	60	8	67	10	76	6
Уважність -	73	2	66	9	59	9	68	7	70	8
Доброзичливість -	60	8	62	11	57	10	63	14	54	13
Почуття гумору -	56	9	56	13	56	12	69	6	77	4
Ввічливість -	47	14	70	6	56	11	65	12	76	5
Охайність -	62	7	61	12	52	13	67	11	58	12
Товариськість	67	4	70	7	49	14	67	9	67	10
Тактовність -	44	15	52	14	48	15	47	15	39	15
Чесність -	71	3	80	2	66	4	73	5	97	1

к – кількість відповідей, м - місце

Оцінюючи загальнолюдські якості вчителя фізичної культури, учні 6-х класів на перше місце поставили любов до дітей – 79 відповідей. На друге місце школярі поставили таку якість як уважність – 73 відповіді. Третє місце шестикласники віддали чесності – 71 відповідь. Далі учні розмістили такі якості як товариськість - 67, справедливість - 66, доброта - 66.

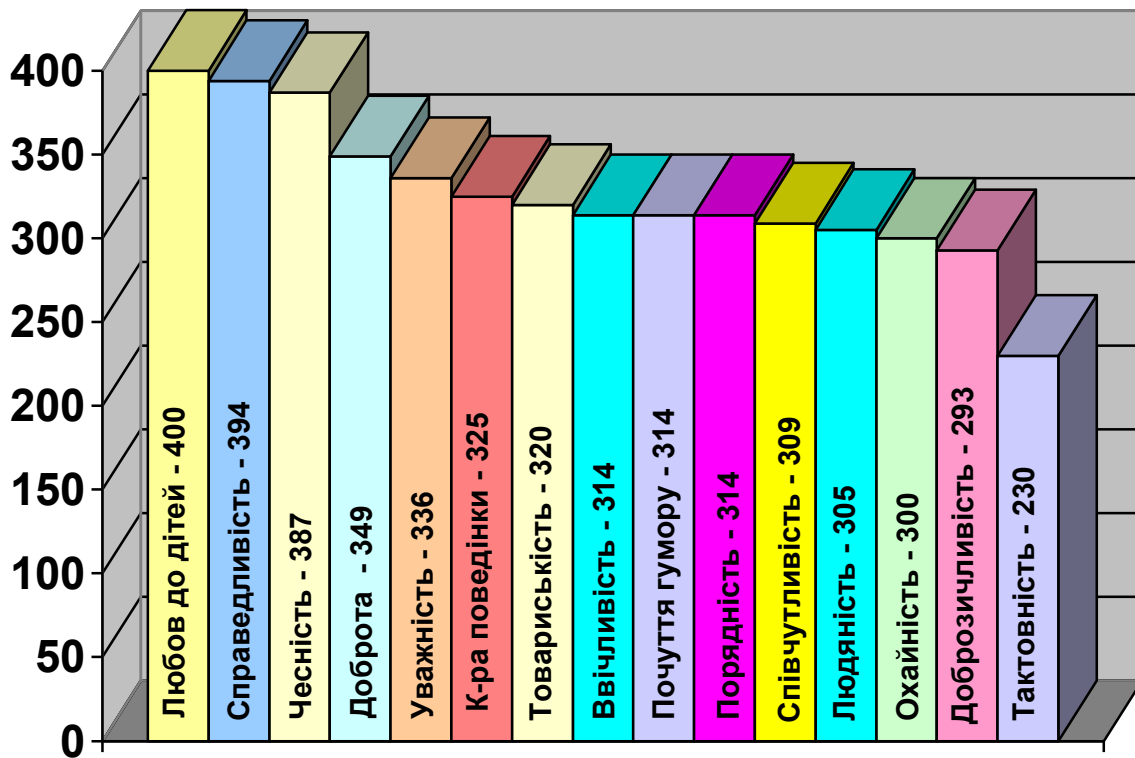
Визначаючи важливість якостей учні 7-х класів на перше місце поставили справедливість – 82 відповіді. Друге місце вони віддали такій якості як чесність вчителя – 80 відповідей. На третьому місці семикласники бачать таку якість як доброта – 73 відповіді. Далі вони розташували такі якості: любов до дітей - 72, співчутливість - 71, ввічливість і товариськість по 70.

Восьмикласники на перше місце поставили таку якість вчителя як любов до дітей – 80 відповідей. Другою за важливістю вони вважають справедливість – 74 відповіді. На третє місце учні 8-х класів поставили співчутливість – 67 відповідей. Далі слідують такі якості: чесність - 66, культура поведінки - 64, порядність - 63.

Учні 9-х класів найважливішою якістю вчителя фізичної культури вважають справедливість – 83 відповіді. На другому місці у дев'ятикласників така якість як культура поведінки – 82 відповіді. Третє місце посідає любов до дітей – 81 відповідь. За ними розташувались доброта – 75, чесність - 73, почуття гумору – 69.

Учні 10-х класів на перше місце ставлять чесність – 97 відповідей. Другою за значенням десятикласники вважають справедливість – 89 відповідей. Третє місце вони відвели любові до дітей – 88 відповідей. Далі слідують почуття гумору – 77, ввічливість – 76, людяність – 76.

Мал. 1. Рейтинг оцінки загальнолюдських якостей вчителя фізичної культури

учнями 6-10 класів.

Узагальнюючи відповіді школярів маємо визначити, що найважливішою загальнолюдською якістю вчителя фізичної культури школярі вважають таку якість як любов до дітей – 400 відповідей. На друге місце вони поставили справедливість – 394 відповіді. Третьою за значенням діти вважають чесність вчителя – 387 відповідей. Далі діти розмістили такі якості як доброта – 349, уважність – 336, культура поведінки – 325.

Визначаючи першочерговість якостей вчителя фізичної культури діти ставлять на перші місця такі якості, які хочуть перш за все мати самі. Слід зауважити, що школярі поставили на перші місця якості, які притаманні високогуманному суспільству, у якому вони хочуть жити. І якщо вчитель володіє якостями, які від нього „вимагають” діти, то такого вчителя вони будуть наслідувати. І разом з тим школярі будуть набувати тих же якостей, якими володіє їхній вчитель.

Мотиви процесу розуміння та сприйняття вчителя і його якостей визначаються в потребах людського життя, у суспільно-пізнавальній діяльності школярів. Процеси розуміння, що мають місце в навчанні, мають свою особливу мотивацію [6]. Основу мотивації складають потреби і зацікавленість школярів у розумінні важливості виховання в собі високоморальних якостей, необхідних для майбутнього суспільного життя.

Необхідною умовою виникнення в учнів зацікавленості до визначених якостей є доступність цих якостей їх розумінню. Якщо школярі розуміють важливість даної якості, то вони свідомо будуть намагатись розвивати її в собі.

І чим більше вчитель відповідає тим вимогам, які до нього „висувають” діти, тим вагоміший виховний вплив він справляє на них. Діти наслідують тільки такого вчителя, який відповідає їхньому ідеалу, який задовольняє їх потреби у формуванні необхідних умінь, навичок і знань, який створює високоморальний виховний простір.

Підсумовуючи вищесказане маємо констатувати, що вчитель, який відповідає сучасним „вимогам” школяра, який володіє необхідними якостями, який постійно їх удосконалює завжди буде користуватись попитом у школярів. Тільки такий педагог у змозі стати авторитетом у дітей і створювати на них позитивний виховний вплив. І це не тільки потреби школярів, а й вимоги сучасної школи та постійно прогресуючого суспільства.

Висновки:

- Загальнолюдські якості складають обов’язкову невід’ємну частину професійно-педагогічного світогляду вчителя фізичної культури.
- Наявність високого рівня розвитку таких якостей як любов до дітей, справедливість, чесність, доброта, уважність дозволяють ефективно впливати на розвиток моральних якостей школярів.
- Урахування результатів дослідження є підставою для удосконалення фізичного виховання школярів.

Література

1. Ахматов А.Ф. Нравственность и одухотворённое образование // Педагогика.-2003.- №8.-С. 35-41.
2. Безверхняя Г.В. Отношение учащихся к урокам физкультуры в школе // Физическое воспитание студентов творческих специальностей.-2002.-№8.-С. 73-80.
3. Бех І. Почуття цінності іншої людини як моральний пріоритет особистості // Початкова школа.-2001.-№12.-С. 32-35.
4. Бобрівський В. Проблеми психолого-педагогічної підготовки вчителя до роботи в сучасній школі // Рідна школа.-2002.-№3.-С. 22-26.
5. Кондратова Л.В. Формування професійного світогляду студентів педагогічного вузу в процесі педагогічної підготовки // Проблеми вищої школи.-1994.-№80.-С. 6-11.
6. Костюк Г.С. Избранные психологические труды. М., 1988.-С. 201-202.
7. Кузьмина Н.В. Педагогическое мастерство учителя как фактор развития способностей учащихся // Вопросы психологии.-1984.-№1.-С. 22-23.
8. Найн А.А. Критерии оценки деятельности педагога физической культуры // Теория и практика физической культуры.- 1999.-№10.-С. 15-18.

